

Kapellerpoort 1
6041 HZ Roermond
T (0475) 386 410
E info@nmflimburg.nl
I www.nmflimburg.nl

Triodos bank
IBAN NL 88 TRIO 0212336207
BIC TRIONL2U
KvK 41076356
BTW 0030.42.753.B01

Gedeputeerde Staten van Limburg
Cluster Natuur en Water
t.a.v. mevr. M. Berben-Hermans
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Roermond: 21 mei 2021

Betreft: Zienswijze ontwerp-Provinciaal Waterprogramma Limburg 2022-2027

Van: Dhr. B. Cobben

Kenmerk: 21.26/ BC /340.5

Bijlage(n):

Geacht College,

Hierbij ontvangt u de gezamenlijke zienswijze van de Natuur en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap en Natuurmonumenten op het ontwerp-Provinciaal Waterprogramma Limburg 2022-2027.

Algemeen

Het ontwerp-Provinciaal Waterprogramma Limburg 2022-2027 geeft, als uitwerking van de Omgevingsvisie Limburg, richting aan het waterbeleid in de provincie. De opgaven op het gebied van klimaat en water zijn groot en complex. Als gevolg van de klimaatverandering neemt de kans op extreme droogte en wateroverlast fors toe. Dit vraagt om ingrijpende waterkwantiteitsmaatregelen. Daarnaast zijn ook forse inspanningen nodig om de waterkwaliteit te verbeteren, een belangrijke voorwaarde om te kunnen voldoen aan de eis van de Europese Kaderrichtlijn Water om het watersysteem in 2027 op orde te hebben.

Een trendbreuk is nodig om de nieuwe wateropgaven het hoofd te kunnen bieden. Er moet een fundamenteel nieuwe balans in de waterhuishouding komen waarbij belangen van natte natuur en waterkwaliteit veel zwaarder meewegen. Basis hiervoor is naar onze mening het jaarrond zoveel mogelijk vasthouden van water in plaats van dit in regenrijke perioden snel af te voeren.

Het ontwerp-Waterprogramma Limburg benoemt de uitdagingen en wateropgaven op een correcte manier. De centrale doelstelling van het provinciale waterbeleid *“het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit”* kunnen wij dan ook van harte onderschrijven.

Ten aanzien van de doelstelling om in 2050 een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem gerealiseerd te hebben, geldt als uitgangspunt dat het waterprogramma haalbaar en betaalbaar moet zijn. Dat vinden wij, gezien de zeer forse opgave, geen realistisch uitgangspunt. Een goede waterkwaliteit en voldoende water gedurende het jaar voor de landbouwsector, industrie, drinkwaterwinning en natuur zijn fundamentele waarden. Die waarden staan onder druk. Het vraagt de komende jaren een meer dan reguliere inspanning. En vraagt dus om een waterprogramma met ambitie. Stel klip en klaar ambitieuze minimumdoelen, die altijd gehaald dienen te worden, zorg voor de daarvoor nodige financiering en werk aan het daarvoor benodigde draagvlak.

Het realiseren van de doelstelling vraagt om een goede afstemming en samenwerking tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij het waterbeheer. Het Provinciaal Waterprogramma Limburg is kaderstellend voor de uitvoering van de wateropgave door het waterschap. *“Gelet op de inhoudelijke samenhang binnen het watersysteem en de hiervoor vermelde provinciale belangen achten wij doorwerking van het volledige waterprogramma naar het waterschap noodzakelijk”* (ontwerp, blz. 11). Het bevreemdt ons dan ook dat vaststelling van het Waterbeheerprogramma van het Waterschap Limburg procedureel voorloopt op het provinciale waterprogramma.

Het verheugt ons dat de provincie bij het nemen van (water)maatregelen ook oog heeft voor andere maatschappelijke opgaven, zoals de stikstofopgave, kringlooplandbouw, biodiversiteitsherstel, landschapsherstel en de energietransitie. Al deze opgaven staan immers niet op zichzelf maar vertonen juist een sterke samenhang. Daarbij dient water te worden beschouwd als sturend/ordenend principe. Er zijn immers grenzen aan de technische mogelijkheden om waterproblemen op een voor allen aanvaardbare wijze op te lossen. Veel meer dan voorheen dient bij de ruimtelijke inrichting rekening te worden gehouden met het veranderende weer, met droogte en wateroverlast. Er zullen dus aanpassingen in landgebruik nodig zijn, anticiperend op deze veranderende weersomstandigheden.

Voldoende zoet water: waterbeschikbaarheid en actief grondwaterbeheer

Verdroging is één van de grote problemen. Voldoende water van goede kwaliteit voor alle daarvan afhankelijke functies is tegenwoordig niet langer meer vanzelfsprekend. In de afgelopen jaren hebben lange periodes van droogte gezorgd voor veel schade door verdroging van natuurgebieden en door watertekorten in de landbouw. De klimaatverandering gaat sneller dan eerst gedacht en de verwachting is dat extremen (wateroverlast, droogte) in de toekomst nog extremer zullen worden en vaker gaan voorkomen. Om watertekorten zoveel mogelijk te voorkomen is een actiever grondwaterbeheer noodzakelijk: meer water vasthouden en het verbruik verminderen.

Het ontwerp-Provinciaal Waterprogramma erkent dat er aanvullende specifieke maatregelen moeten worden genomen. Wij missen echter in dit verband nadrukkelijk aandacht voor het verminderen van de grondwateronttrekkingen.

Om de grondwaterafhankelijke natuur duurzaam te beschermen en ontwikkelen, zet het Waterprogramma onder meer in op de volgende maatregelen (paragraaf 4.4.3):

“Binnen de bufferzone (bedoeld zijn de hydrologische bufferzones rondom de belangrijkste grondwaterafhankelijke natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Limburg) zijn nieuwe grondwateronttrekkingen en andere ingrepen die tot grondwaterverlaging leiden niet toegestaan. Voor beregening en bevoeiing in de landbouw mag binnen de bufferzone het aantal onttrekkingsputten en de totale pompcapaciteit niet toenemen”. Nieuwe grondwateronttrekkingen van meer dan 10m³/uur buiten de bufferzone mogen niet tot grondwaterverlaging binnen de bufferzone leiden” (blz. 49).

Hier is dus sprake van een stand-still wat betreft grondwateronttrekkingen rondom grondwaterafhankelijke natuurgebieden. Een dergelijk stand-still beleid geldt al jaren, bijv. rondom de Peelgebieden. Desondanks is verdroging hier nog steeds een groot probleem. We moeten veel voorzichtiger omgaan met onze grondwaterreserves. Naar onze mening dient de provincie op dit vlak

dan ook meer ambitie met daaraan gekoppelde maatregelen te tonen: zet concreet in op de afbouw van de grondwateronttrekkingen, samen met het waterschap en stakeholders. Dit is vooral essentieel in natte Natura 2000-gebieden. Daar moeten immers natte habitattypen in een gunstige staat van instandhouding gebracht worden. Een bufferzone die onvoldoende bijdraagt aan het behalen van deze doelstelling, onder meer door blijvende wateronttrekking, is daarom (ook juridisch) zeer discutabel.

Hieronder treft u nog een aantal meer gedetailleerde opmerkingen aan:

- (blz. 27 Functietoekenning waterlopen) Let op dat het beheer van beken waaraan de functie natuurbek is toegekend niet te versnipperd plaatsvindt. Ook langs trajecten waar nog agrarisch gebruik plaatsvindt, kan aangepast beheer van de bij het waterschap in beheer zijnde zone een grote meerwaarde hebben voor biodiversiteit. Juist lijnvormige elementen als beken (inclusief de oevers) dienen als eenheid te functioneren, daar helpt adequaat beheer heel goed bij. Waak ervoor dat de natuureilanden langs de begrensde natuurbektrajecten geïsoleerd raken, omdat daar tussen een waterloop inclusief oeverzones ligt zonder minimale ecologische basiskwaliteit.

Zorg voor een goed gedefinieerde ecologische basiskwaliteit, die ook voor alle beken met de functie 'omgevingsgericht water' gaat gelden. Zo voorkomen we desolate beekoevers met een uiterst geringe natuurwaarde.

- (blz. 30 Aanpassing waterpeil) "*Het instrument van onteigening zal wat ons betreft hier niet bij worden ingezet*". Naar onze mening dient in het Provinciaal Waterprogramma te worden opgenomen dat alle beschikbare instrumenten zullen worden ingezet om de gezamenlijk afgesproken water- en natuurdoelen (KRW, Natura 2000) te halen. Indien noodzakelijk dient ook het middel van onteigening in de instrumentenkoffer beschikbaar te zijn.
- (blz. 49 Bufferzones) "*Voor de belangrijkste grondwaterafhankelijke natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Limburg, (de vroegere natte natuurplek) waaronder de Natura 2000-gebieden hebben we een extra beschermingsregime ingesteld in de vorm van hydrologische bufferzones rond deze gebieden. We continueren het bufferzone beleid en de bestaande bufferzones. Deze bufferzones zijn aangegeven in bijlage kaart 1*". Met uitzondering van de Grootte Peel en de Mariapeel zijn bufferzones aangewezen met een breedte van 500 m, terwijl eerder onderzoek ("*Bepaling invloedsgebieden van grondwateronttrekkingen rond de Natura 2000-gebieden in Limburg en nabije omgeving*", Royal Haskoning DHV, 2014) uitwees dat bredere beschermingszones nodig zijn. Stel daadwerkelijk voldoende brede hydrologische bufferzones vast rond natte natuurgebieden en onderbouw deze met een landschapsecologische systeemanalyse. Pas zo nodig het grondgebruik in deze zones aan (functie volgt hydrologie).
- (blz. 49 Bufferzones) "*We continueren het bufferzone beleid en de bestaande bufferzones*". Er is ook aandacht nodig voor uitplaatsing van bestaand gebruik of stopzetten van bestaande grondwateronttrekkingsvergunningen, die een negatieve invloed hebben op de grondwaterstanden en kwel in Natura 2000-gebieden.
- (blz. 49 Herstel) "*Voor het herstel van grondwaterafhankelijke natuur richten we ons in deze planperiode op de 16 grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden, vanwege de relatie met de stikstofproblematiek. Voor herstelmaatregelen in overige grondwaterafhankelijke natuur binnen het Natuurnetwerk Limburg (waaronder de vroegere natte natuurplek, niet zijnde Natura2000) zullen we ons richten op het benutten van meekoppelkansen bij maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptie, reductie CO2 emissie en landbouwtransitie*". Voor het herstel van

grondwaterafhankelijke natuur krijgen Natura 2000-gebieden prioriteit. Alle natte natuurparels, ook die niet in Natura 2000-gebied gelegen zijn, dienen naar onze mening dezelfde prioriteit te krijgen.

Tot zover onze opmerkingen.
Indien gewenst geven wij graag een nadere toelichting.

Hoogachtend,

Mede namens het Limburgs Landschap en Natuurmonumenten

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg,

Ton Hermanussen
Directeur